

Latið haldakoppin standa

Í sambandi við at Rithøvundafelag Føroya fyrri stuttum varð 40 ár, kann tað vera hóskaði at bera fram nakrar hugleiðingar um tann týdning, skaldskapur og list hava fyrri okkara samfelag.

Tað kann eisini vera ómakin vert at nema við tann partin av føroyskum mentanarpolitikki, ið fevnir um hesi umráði. Vit eiga at minnast, at ráðharrin í mentamálum alment hevur biðið um eitt orðaskifti um hesar spurningar. Tað hevði verið spell, um ráðharrin ikki fekk tað orðaskifti, hann hevur biðið um - og sum hann metir at vera umráðandi.

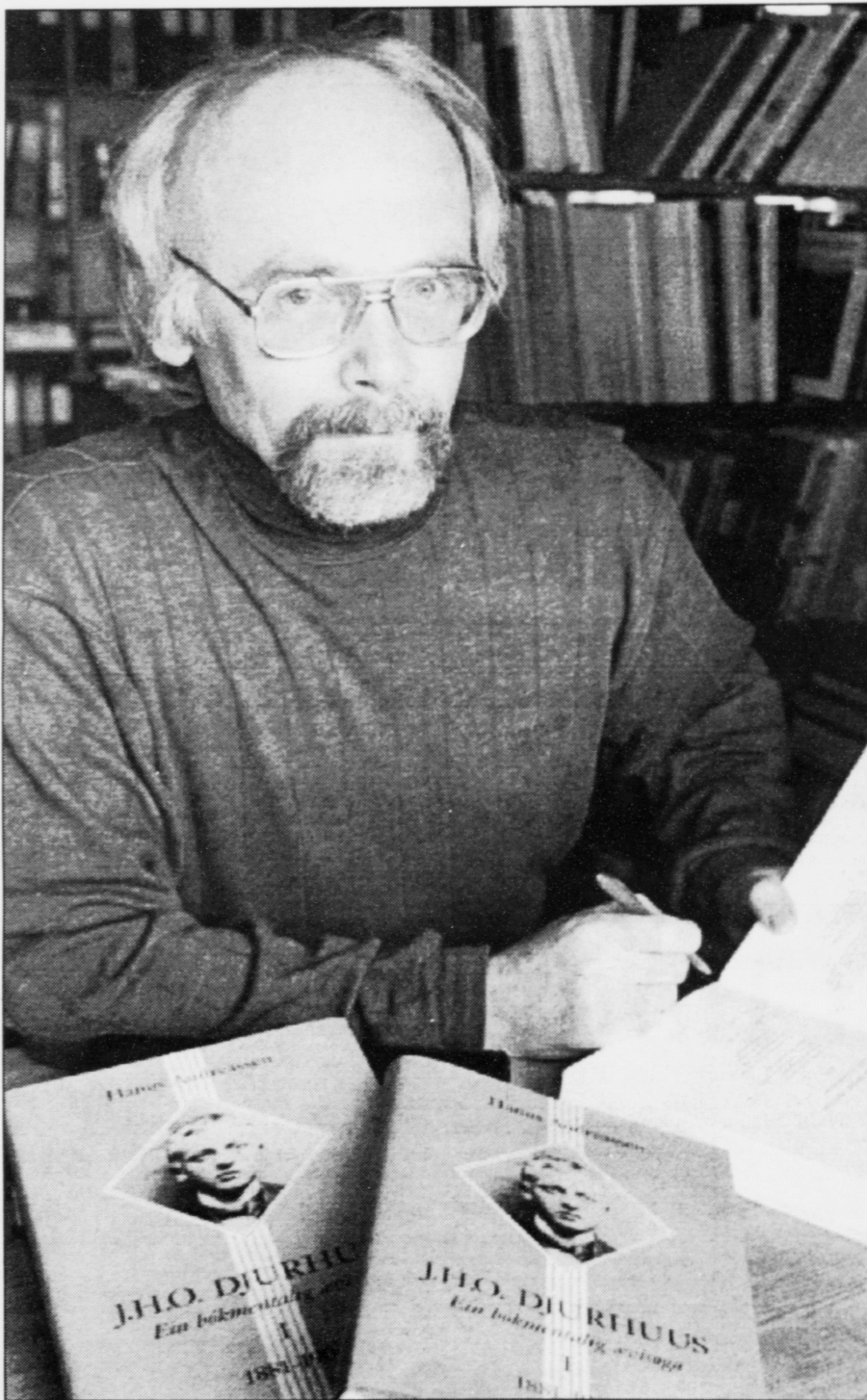
Hóast eg í hesi grein hugsi um øll sløg av list, eru bókmentirnar í stóðum sjónskari enn t.d. tónlist ella myndlist. Undir hesum býr einki ynski um at gera mismun. Greinin er skrivað av einum hævundi og hevur dām av tí.

Skal list vera ókeypis?

Tað hevur leingi verið røttfest hugsan millum eina fjøld av føroyingum, at fólk, sum fáast við bókmentir og list, skulu ikki hava løn fyrri sitt arbeiði. Heita feløg á rithøvundar og biðja teir halda fyrilestrar, verður væntað, at teir gera hetta ókeypis. Fellur ein moli til listina av borði hins almenna - sum hóskaði er í einum „avmarkaðum marknaði“ - hava fólk hug at ilskast. Hetta eru stundum tey somu fólk, sum vilja hava hævundar at leggja fruktirnar av sínum arbeiði fram í skúlum og feløgum - fyrri einki ella at kalla einki.

Her kann vera hóskaði at nevna, at listafólk hava sansir sum onnur fólk. Fáa tey einki at eta, verða tey svong. Hava tey ikki tak yvir hævdið, verða tey kæld. Sum øll onnur skulu tey gjalda tær fæstu rokningar.

Hóast hetta er tað ikki óvanligt, at útbúgvin fólk - sum sjálvi fáa alla sína inn-tøku frá tí almenna - siggja reytt, um ein hævundur ella

Ráðharrin í mentamálum hevur biðið um eitt orðaskifti. Hví er so farið til verka, áðrenn orðaskiftið hevur verið? Í áhugaverdari kronikk í blaðnum í dag viðger rithøvundurin Hanus Andreassen føroyskan mentanarpolitikk, m.a. eisini málið um starvslønir og sòmðarpening.

Hví fer ráðharrin í mentamálum til verka, áðrenn hann hevur fingið tað orðaskiftið um mentanarpolitikk, sum hann hevur biðið um, spyr Hanus Andreassen rithøvundur

eitt listafólk onkuntíð fær eitt lítið íkast - svarandi til eina mánansløn - frá landinum.

Hvønn týdning hevur listin?

Tað er tí ikki av leið at spyrja: Hvønn týdning hava bókmentir og list í okkara samfelag? Hvat gagn gera tey fólk, sum fáast við hesi umráði? Attu vit kanska bara at sloppið okkum av við tey, so tey øll fluttu til Svøríkis, Danmarkar ella Onglands?

Kanska er beinast fyrst at hyggja at tí ítøkliga, peningaliga og vinnuliga partinum av spurninginum. Hesin táttur er lættast at skilja. Og helst er hann fyrri mongum tað einasta, sum hevur týdning.

Bera eini vinnu uppi

Her kann vera vert at vísa á, at okkara fáu rithøvundar bera uppi einum heilum vinnuligum sektori í okkara samfelag. Teirra hugflog og hugskot eru - umskapt til bókur - tann frummáttur, sum drivur okkara setivirkir, grafisku virkir, prentsmíðjur, bókbíndaravirkir og bókhandlar. Tann listarliga drívkraftin verður umskapt til eitt peningarensli, sum ár eftir ár heldur 20-30 (kanska fleiri) arbeiðsplassum og nokrum hundrad arbeiðslønnum uppi.

Vit koma nú til tann andaliga tættin í bókmentunum. Tá ið fólk fyrri meira enn hundrad árum síðani fóru at hugsa um at geva okkara skúla og kirkju eitt føroyskt innihald, var teimum - á pinufullan hátt - greitt, at teimum treyt tað fyrsta liðið: ein bókmentalig og málslig steinseting at reisa andans hús á.

Tann andaligi frummátturin

Hesi fólk vistu nakað, sum mong í dag hava gloymt: at skaldskapur er frumhjól, støðið undir tí skúlagu og mentanarligu yvirtromini. Uttan bókmentir og list var einki andaligt liv, eingin kirkjugangur, eingin veruligur skúli, eingin móðurmálsundirvísing á setrum.